

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr KN2025/01772

Vårt dnr R-2025-40

Malmö den 16 december 2025

REMISSVAR

Promemorian Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om ekodesign

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Våra medlemmar – landets alla kommuner – ansvarar för att avfall samlas in, återvinns och behandlas på ett hållbart sätt. Det innebär att vi indirekt företräder hela Sveriges befolkning.

Avfall Sverige har också cirka 150 privata företag som associerade medlemmar.

Vi verkar för en hållbar och innovativ avfallshantering där vi samverkar med andra utifrån vårt samhällsansvar. Vår vision är en framtid utan avfall. Därför påverkar, utvecklar och samverkar vi för en framtid där avfall förebyggs, återvinns och ses som en resurs.

Avfall Sverige tackar för möjligheten att lämna remissvar.

1. Sammanfattning

- Avfall Sverige menar att Ekodesignförordningen ökar behovet av att se över organisation och process för överprövning av upphandlingar.
- Avfall Sverige menar att det inte är tillräckligt att endast Naturvårdsverket ska ha tillsynen över att ekodesignförordningens förbud mot förstörelse av osålda varor efterlevs. När länsstyrelsen respektive en kommunal nämnd har ansvar för tillsynen över en viss verksamhet, bör de också ansvara för sådan tillsyn.

2. Kommentarer

2.1 Miljöanpassad upphandling

Om en leverantör anser att en upphandlande myndighet eller enhet inte har följt de krav som gäller enligt EU-förordningen om ekodesign (minimikrav i fråga om bland annat tekniska specifikationer, tilldelningskriterier och villkor eller mål för fullgörande av kontrakt), innebär ekodesignförordningen bland annat att leverantören kan begära överprövning av upphandlingen och under vissa förutsättningar även begära skadestånd från den upphandlande myndigheten eller enheten. I promemorian anges att någon ytterligare bestämmelse som säkerställer att EU-förordningen följs i den här delen inte bedöms nödvändig. Avfall Sverige håller med.

Avfall Sverige ser däremot att Ekodesignförordningens ytterligare krav på upphandlande myndigheter och enheter ökar behovet av att se över organisation och process för överprövning av upphandlingar.

Upphandlingsmyndigheten konstaterar i sin rapport 2025:1 att EUs utveckling mot ett mer omfattande, splittrat och spretigt regelverk, medför nya utmaningar för de som ska tillämpa upphandlingsregelverket. Det upplevs svårt att få en överblick över regelverket och veta vad som behöver beaktas i en enskild upphandling. Avfall Sverige antar att motsvarande svårigheter upplevs av leverantörerna. Avfall Sverige befarar att ekodesign-förordningens krav på kommuner och myndigheter kan förvärra denna situation. Fler överklaganden innebär fördröjningar i nödvändiga upphandlingar, osäkerhet för inblandade parter samt kostnader för det offentliga - och därmed för skatte- och avgiftskollektiven.

Sverige har relativt många överprövningar jämfört med andra EU-länder. Avfall Sverige vill som jämförelse nämna att första instans i Danmark är en förvaltningsmyndighet (klagonämnd, se Naevneneshus.dk). Nämnden består av jurister/domare samt sakkunniga experter inom bland annat bygg och inköp. Den som överklagar får betala en ansökningsavgift, som återbetalas om klaganden får rätt. Årligen får klagonämnden in ca 70-100 överklaganden. I jämförelse inkom 3942 överprövningsmål till de svenska förvaltningsdomstolarna under 2023.

Statistiken visar att klagande leverantörer i Sverige får helt eller delvis bifall i endast ca 11 procent av de mål som prövades i sak (d.v.s. borträknat överklaganden som avvisas, återkallas eller avslutas utan prövning) och trenden är nedåtgående. I danska nämndens årsberättelse för 2024 framgår att klagandena fick helt eller delvis rätt i 48 % av ärendena som prövats i sak. Motsvarande siffra i Finlands förstainstans, Marknadsdomstolen, är cirka en tredjedel. Sammantaget tyder detta på ett stort antal obefogade eller onödiga överklaganden i Sverige. Avfall Sverige anser därför att det är angeläget att se över organisation och process i fråga om överprövning av upphandlingar.

2.2 Tillsynsmyndigheter i fråga om förbudet att förstöra osålda konsumentprodukter

Avfall Sverige anser att det inte alls är tillräckligt att Naturvårdsverket är ensam tillsynsmyndighet i fråga om förbudet att förstöra osålda konsumentprodukter.

Från den 19 juli 2026 är det förbjudet för stora företag att förstöra osålda kläder, klädtilbehör och skor, det vill säga att avsiktligt skada eller kassera en produkt som avfall, med undantag för om den går till förberedelse för återanvändning, inbegripet rekonditionering eller återtillverkning. Kommissionen kan genom delegerade akter utvidga förbudet till fler produkter. För medelstora företag gäller kraven från och med den 19 juli 2030. Mikroföretag och små företag är undantagna. Ingen av dessa får emellertid förstöra osålda konsumentprodukter som levereras till dem i syfte att kringgå förbudet. Avfall Sverige kan därför konstatera att det kan finnas fall när tillsynsåtgärder behöver vidtas gentemot medelstora, små och kanske mikroföretag för att de inte ska medverka till överträdelse av förbudet. För övrigt finns även stora företags butiker, grossister och andra lager samt entreprenörer utspridda över landet, vilket försvårar Naturvårdsverkets tillsyn över att osålda produkter inte förstörs på någon av dessa platser i strid mot förbudet.

I promemorian anges bara att det bör ”finnas synergieffekter mellan denna kontroll och tillsyn över avfallslagstiftning. Naturvårdsverket bör därför få ansvar att utföra denna tillsyn.” Avfall Sverige antar att avvägningen avser vilket statligt verk som anses mest lämplig och inte frågan om lokala och regionala myndigheter bör ha tillsyn. I fråga om

kravet att utlämna information om osålda konsumentprodukter, anges att "mervärdet av ett tillsynsansvar fördelat på kommuner och länsstyrelser är litet med anledning av att endast stora företag berörs inledningsvis". Avfall Sverige anser att det är riktigt i fråga om kravet att publicera information på webben, vilket Naturvårdsverket lämpligen ansvarar för att kontrollera, men inte i fråga om förbudet att förstöra varor. Det är länsstyrelser och kommuner som lär känna tillsynsobjekten, som tar emot anmälningar och tips från allmänheten, som inspekterar lokaler, tittar in i avfallsbehållare och i lager och utövar tillsyn över avfallsbehandlare som produkterna kan ha lämnats till för att förstöras.

Enligt preambeln till ekodesignförordningen (59) bör medlemsstaterna *inte hindras från att införa eller behålla nationella åtgärder när det gäller förstörelse av osålda konsumentprodukter för produkter som inte omfattas av förbudet enligt denna förordning, förutsatt att sådana åtgärder är förenliga med unionsrätten.*

Avfall Sverige vill påminna om att länsstyrelser och kommunala miljönämnder i enskilda ärenden redan idag kan meddela förbud, vid vite, mot att låta förstöra osålda användbara produkter. Detta efter erforderlig utredning och rimlighetsavvägning, samt med stöd av miljöbalkens allmänna och särskilda hänsynsregler (resurshushållningsprincipen, bästa möjliga teknik och avfallshierarkin). Denna möjlighet kvarstår, men kan komma att ifrågasättas för produkter som samtidigt omfattas av ekodesignförordningens förbud. Det vore inte logiskt om dessa myndigheter får förbjuda förstörelse av produkter, utom sådana som omfattas av ekodesignförordningens förbud. Det vore inte heller logiskt om de kan meddela beslut med stöd av de mer svårillämpade allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken, men inte enligt ett tydligt förbud i ekodesignförordningen.

Avfall Sverige anser därför att miljötillsynsförordningen bör kompletteras med bestämmelser om att när länsstyrelsen respektive en kommunal nämnd har ansvar för tillsynen över en viss verksamhet, ska de också ansvara för tillsynen över verksamheten när det gäller ekodesignförordningens förstörelseförbud (se liknande bestämmelser för andra EU-förordningar i 2 kap. miljötillsynsförordningen).

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår seniora miljöjurist Andrea Hjärne, andrea.hjarne@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 13.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige



Lars Stjernkvist
Ordförande



Tony Clark
Vd